

N:o 36.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1876, kl. 10 f. m.

*Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 9,
i anledning af väckt fråga om flygsandsfältens expropri-
erande.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Utskottet hänvisad motion (N:o 86) har Herr *Lasse Jönsson*, med anförande af ej mindre den skada obundna flygsandsfält vålla å närliggande åkrar och ängar samt svårigheten att åstadkomma en förbättring, särdeles då fälten äro skiftade emellan de olika delegarne, i ty att det då möjligen finnes någon eller några jordegare, som genom betning m. m. förhindra de öfriges bemödanden i detta hänseende, än ock att ännu inom riket finnas "stora flygsandsfält, hvilkas skadliga utbredande med hvarje år i oroande grad tilltaga," föreslagit, "det Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder draga försorg derom, att alla flygsandsfält i riket, som icke äro i ordentlig häfd, må, för skogsbesåning, så skyndsamt som möjligt blifva till staten exproprierade".

Motionen har synts Utskottet förtjent af uppmärksamhet i så måtto att, enär flygsandsfälten i deras obundna tillstånd icke allenast äro i sig sjelfve värdelösa, utan derjemte en ofta ohjelpig skada genom flygsanden vållas å närliggande värdefulla fält; och då deras bindande ändamålsenligast åstadkommes genom skogsodling, hvarigenom, då flygsandsfälten äro belägna i skogsfattiga trakter, den dubbla fördelen af sjelfva flygsandsfältens frukt-bargörande och närliggande ortens förseende med skogsprodukter vunnes, det vore särdeles önskvärdt om vid förvärfvande för statens räkning af jord för skogsodling, flygsandsfälten företrädesvis komme i åtanka. Att flygsandens hämmande sedan långt tillbaka varit föremål för regeringens och enskildes

uppmärksamhet framgår af de många Kongl. Bref och föreskrifter, som derom finnas, och af hvilka Utskottet, så vidt möjligt varit, sökt taga kännedom. Alla öfverensstämma de deruti att anse flygsandsfältens stängande såsom första och nödvändigaste åtgärden. Bestämmelser härom finnas redan i det s. k. Halländska kontraktet af 1648; och Kongl. Brefvet af den 29 Januari 1790 föreskrifver noggrant huru för stängselns åstadkommande och underhåll skulle förfaras.

Senare stadganden rörande flygsandsfältens vård innehålla utom förändrade föreskrifter i fråga om stängelskyldigheten och öfriga bestämmelser äfven, efter med egarne träffade öfverenskommelser, vitesbestämmelser mot fältens ofredande. Sålunda stadgas, beträffande flygsandsfälten i Halland, genom Kongl. Brefven af den 2 Maj 1826 och den 30 November 1848, vitesbelopp för torfskörd, åverkan å stängsel, fällning af träd eller plantors skadande, med vilja insläppta kreatur, okynnes få, som utan egares förvållande derå inkommer, färdande å andra ställen än de utlagda vägarne, öppnande af nya eller vidgande af redan befintliga sandgropar samt åverkan å växter, som tjena att binda marken. Genom Kongl. Brefven af den 17 Januari 1827, den 27 Mars 1852 och den 11 Maj 1860 äro enahanda bestämmelser gifna beträffande flygsandsfälten i Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län. Kongl. Brefvet af den 6 Mars 1863, rörande framtida vården af flygsandsfälten inom Kristianstads län, stadgar att de enskilde jordegare, som sjelfva vilja ombesörja kultur och förvaltning af sina flygsandsfält, icke vidare borde hafva att påräkna något bidrag dertill af allmänna medel och att deltagande med jordegare i stängsel kring flygsandsfält skall upphöra för alla andra än grannar, som kunde enligt lag förpligtas dertill; men att deremot jordegare lemnades öppet att för all framtid befria sig ifrån de med kultur och förvaltning af flygsandsfält förenade kostnader, om han åt Kronan afstode eganderätten till fältet, hvarjemte förordnas att Konungens Befallningshafvande skulle hålla sammankomster med egarne till alla, Kronan icke tillhöriga, flygsandsfält inom länet, för att utröna huruvida och på hvad vilkor de kunde vara villiga att åt kronan afstå eganderätten till fälten. Kongl. Brefvet af den 20 Januari 1865 omnämner att dylika sammanträden med egarne till flygsandsfälten inom Kristianstads län hållits, men att de antingen helt och hållit bestridt att åt Kronan öfverlåta eganderätten till fälten, eller ock därför fordrat allför öfverdrifven ersättning. Samma resultat visa, enligt för Utskottet tillgängliga handlingar, senare, till och med under sistförflutna året, i detta syfte inom Kristianstads län gjorda försök.

Enligt sammandraget af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1866—1870 upptaga "samtliga de, såväl det allmänna som enskilde tillhörande trakter, der flygsandsdriften föranleder besvär eller särskilda åtgärder," en yta af 92,648 kvadratref om härifrån afdragas de,

enligt Skogsstyrelsens underdåniga berättelse för 1873, Kronan tillhöriga flygsandsfält, utgörande till antalet 10 och med en areal af 24,591,69 kvadratref, återstå såsom enskilde tillhöriga 68,056,31 kvadratref, för hvilkas inlösen, med antagande af det i bilagan till Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående Statsverkets tillstånd och behof till 1874 års Riksdag uppgifna medelpris af 34 kronor för tunnlandet, hvartill flygsandsfält inom Kristianstads län då varit Kronan erbjudna, således skulle erfordras 413,101 kronor 80 öre.

Då, såsom af det anförda torde framgå, nu gällande föreskrifter rörande flygsandsfältens vård äro af beskaffenhet att, om de noggrant tillämpas, ej blott verksamt befordra fältens läkande, utan ock verka derhän att egare, som ej vill på föreskrifvet sätt sjelf vårda sina flygsandsfält, bör finnas villig att på antagliga villkor till kronan öfverlåta dem, och då vid en expropriation, såsom motionären föreslagit, priset antagligen, icke allenast på grund af det högre värde, som då sannolikt komme att åsättas jorden, utan ock till följd af öfriga dermed förenade kostnader, skulle ställa sig betydligt högre än hvad vid en frivillig uppgörelse med jordegarna bör blifva fallet; då vidare den genom Kongl. förordningen af den 14 April 1866 staten tillkommande rättighet att expropriera sådana flygsandsfält som af egare på föreskrifvet sätt ej vårdas, hörer till sådana förvaltningsåtgärder, hvilka Kongl. Maj:t ej lärer underlåta att, utan påverkan af Riksdagen, då så lämpligt pröfvas, vidtaga, helst det visat sig att flygsandsfältens bringande under kultur städse utgjort föremål för regeringens uppmärksamhet, och då, i fråga om flygsandsfälten, en för hvarje fält särskildt och noggrann pröfning torde vara af nöden för att utröna ej blott dess beskaffenhet och deraf beroende värde, utan ock dess läge och lämpligheten för det afsedda ändamålet, skogsodling, samt de kostnader, som för ett nöjaktigt resultat härutinnan torde erfordras, anser Utskottet något bestämdt uttalande i det syfte motionären föreslagit, ej nu böra från Riksdagens sida i fråga komma, hvarföre Utskottet hemställer:

att Herr Lasse Jönssons ifrågavarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 April 1876.

På Utskottets vägnar:

IVAR MÅNSSON.